

Рецензія на монографію Француз-Яковець Т.А. «Конституційні основи бікамералізму в сучасних державах Європи: порівняльний аспект»

Монографія Т.А. Француз-Яковець присвячена дослідженню конституційних основ бікамералізму в сучасних державах Європи: порівняльний аспект.

Книга є продовженням наукового пошуку автора, розпочатого у 2010 році, що свідчить про послідовність, цілеспрямованість і державницькі позиції у стратегічному мисленні молодого вченого на шляху демократичного реформування посттоталітарного українського суспільства. Демократична модернізація парламентської конструкції неможлива без створення її ефективного механізму, що позитивно зарекомендував себе у європейських країнах розвиненої, сталої демократії, – бікамералізму.

Автор володіє необхідними знаннями у сфері теорії та історико-правової практики становлення, розвитку і впровадження бікамералізму в сучасних державах Європи. Звертає увагу на себе пошуковий характер дослідження, його порівняльний аспект.

У монографії чотири розділи, які пов'язані між собою єдністю мети, засобів і логікою дослідження. Автором проаналізовано значний масив наукових джерел як дореволюційного часу, так і часів радянської доби, зарубіжних і вітчизняних наукових та публіцистичних праць, сучасної теоретико-правової й історичної науки.

Рецензована монографія готувалася в умовах перехідного періоду реформування в Україні, пошуках ефективних форм розбудови парламентської демократії. Автор висвітлює особисте бачення основних підходів і напрямків реформування, узагальнює історико-правову та конституційну європейську і вітчизняну практику й досвід.

У першому розділі монографічного дослідження розкриваються поняття, сутність, ключові ознаки бікамералізму як самостійного виду конституційно-правового

режиму розвитку парламентаризму, як об'єкта конституційно-правового дослідження. У даному розділі здійснено належний рівень узагальнення результатів дослідження конституційних основ бікамералізму як предмету дослідження конституційно-правової науки, зроблено конституційно-правовий аналіз окремих аспектів характеристики теоретичних конструкцій і вимірів дослідження бікамералізму.

Досвід сучасних європейських демократій реально засвідчує раціональність, ефективність бікамералізму, оскільки бікамеральні парламенти є набагато менше вразливими до тоталітаризму і монополізації парламентської діяльності. Позапартійна верхня палата служить бар'єром до недопущення диктату, прийняття авантюрних рішень.

Центральним і основним розділом монографії є другий розділ, у якому розкривається генеза бікамералізму в сучасних та інших державах Європи, основні фактори утвердження, етапи становлення і розвитку, перспективи запровадження в Україні. Історико-правова реальність доводить, що двопалатність стала відображенням соціальних та класових протиріч для їх ефективного подолання, створення і запровадження механізмів дії компромісів. Бікамералізм демонструє різні варіанти побудови парламенту. Історико-правовий досвід європейської та світової демократії засвідчує, що альтернативи бікамеральному парламенту немає – це основа європейської демократії, де основний пріоритет базується на загальнолюдських цінностях і у центрі соціальних вимірів є людина, її свободи, фундаментальні природні права, здоров'я, честь та гідність.

Третій розділ присвячено основоположним принципам оптимізації конституційних засад організації діяльності двопа-

латних парламентів, їх порядку формування, функцій та повноважень, особливостей організації роботи, гарантій діяльності.

Оптимізація конституційних засад організації діяльності бікамеральних парламентів сприяє прийняттю раціональних, ефективних політико-правових рішень, недопущенню і локалізації конфліктів між гілками влади.

Досить унікальним, теоретично і практично значним з нашого погляду є четвертий розділ монографії, в якому розглядається проблематика бікамералізму як визначального елемента конституційних систем стримувань і противаг між гілками влади, взаємодії парламенту і глави держави у європейських монархіях та республіках, взаємовпливу і взаємодії з урядом, громадянським суспільством. Цілком адекватним є питання бікамеральної європейської й світової практики, що має давню власну історико-правову практику і традицію, стверджується часом та демократичним поступом. Двопалатність фундаменталізується на своїй раціональності й ефективній функціональності, що доведено часом, сталістю демократичного та економічного розвитку європейських держав й інших держав світу, які повинні бути прикладом для України.

Авторський тематичний виклад, на нашу думку, вдало поєднується з доречними фрагментами окремих наукових праць, на які автор посилається у монографічному дослідженні. Опрацювання, систематизація і генерація більше семиста джерел з даної проблематики окреслює науковий формат дослідницького підходу, дає можливості виокремлення окремих

самостійних думок і підходів, поєднуючи у собі наукову оглядовість та хрестоматійність. Представляючи деякі напрямки дослідження, автор висвітлює маловідомі їй європейські підходи і бачення, відтак, істотно розширюється уявлення про історико-правову практику й традицію, історіософське осмислення зазначеної проблематики.

Водночас, як і у будь-якому науковому дослідженні, у рецензованій монографії є певні недоліки та дискусійні положення. Було б бажано приділити дещо більшу увагу питанням конституційної відповідальності органів державної влади і їх посадових осіб за обмеження й порушення прав і свобод людини та громадянина, зробити наголос на питаннях забезпечення системності прав і свобод людини та громадянина.

Отже, рецензована монографія Т.А. Француз-Яковець значною мірою є актуальною і вагомо співзвучною тим пошукам, що постійно актуальні та ведуться у галузі дотримання і забезпечення прав людини й громадянина, у даній Конституції саме через призму бікамеральної демократії, її механізмів і елементів. У результаті цього можна зазначити, що автор запропонував цікаве й актуальне дослідження, зробивши відповідний внесок у процеси формування адекватної сучасності та європейській дійсності розуміння зазначеної проблематики, що дозволяє і дає направлення мислення, реформування та дій, в який спосіб повинна чинити держава і суспільство з метою забезпечення бікамеральної демократії у всій її повноті.

Заслужений юрист України,
доктор юридичних наук, професор

Бабенко К. А.